

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรมในนิสิตแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างของนิสิตแพทย์ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-6 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาอยู่ใน โปรแกรมการศึกษาปกติทั้งหมดจำนวน 875 คน จึงไม่มีการคัดเลือกตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สร้างขึ้นโดยรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวงสร้อย วรกุล และ ผู้วิจัย โดยมีการดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ ตำรา งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม และปัญหาทางจริยธรรมทั้งทางด้านสังคมและการแพทย์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือตามกระบวนการที่เรียกว่า "Stepwise Ethnographic Exploration" เพื่อให้ได้มิติที่ครอบคลุม โดยสำรวจความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรมจากสาขาวิชาชีพต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างข้อคำถามโดยใช้ข้อมูลที่ศึกษามาจากเอกสารเกี่ยวกับจริยธรรมด้านสังคมและการแพทย์ จำนวนทั้งหมด 200 ข้อ โดยแบ่งเป็นหมวดความรู้ เจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม จากนั้นนำคำถามชุดนี้ไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรมจำนวน 30 ท่าน (อาจารย์สาขาอื่น 15 ท่าน, อาจารย์แพทย์ 15 ท่าน) พิจารณา และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมของนิสิตแพทย์ เพื่อแก้ไขปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อคำถามที่ได้รับความเห็นและคัดเลือกแล้วมาปรับปรุงและรวบรวมเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามที่จะนำไปใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่าง โดย Focus group discussion ข้อคำถามที่ผ่านขั้นตอนนี้แล้วมีทั้งหมด 100 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อคำถามชุดสุดท้ายที่ผ่านการคัดเลือกแล้วมาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 100 ข้อ โดยแบ่งเป็นหมวดความรู้ เจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานด้านจริยธรรมของคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 14 ท่าน พิจารณาและแก้ไข

3. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

3.1 หาค่าความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานด้านจริยธรรมของคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 14 ท่าน พิจารณาและแก้ไข ภายหลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมทั้งด้านภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง คำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละหมวด โดยใช้สูตรดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม
R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

หมวดความรู้เชิงจริยธรรม มีค่าความถูกต้องเท่ากับ 0.82

หมวดเจตคติ มีค่าความถูกต้องเท่ากับ 0.78

หมวดทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม มีค่าความถูกต้องเท่ากับ 0.85

3.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตแพทย์ในคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 30 คน เพื่อหาความชัดเจนและความเข้าใจในข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach alpha coefficient : α)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n หมายถึง จำนวนข้อ

S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

หมวดความรู้เชิงจริยธรรม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

หมวดเจตคติเชิงจริยธรรม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

หมวดทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

การสร้างแบบสอบถาม รวมถึงการทดสอบคุณภาพ ความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้เวลาทั้งหมด 4 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (Demographic Data) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ เจตคติ และทักษะการรับรู้เชิง จริยธรรมด้านสังคมและวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Dichotomous และ Likert scale แบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

หมวดความรู้เชิงจริยธรรม มีข้อคำถามทั้งหมด 29 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จริยธรรมด้านสังคมจำนวน 11 ข้อ จริยธรรมด้านวิชาชีพเวชกรรมจำนวน 18 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่ใช่ = 0

ใช่ = 1

หมวดเจตคติเชิงจริยธรรม มีข้อคำถามทั้งหมด 37 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จริยธรรมด้านสังคมจำนวน 13 ข้อ จริยธรรมด้านวิชาชีพเวชกรรมจำนวน 24 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

สำหรับข้อคำถามที่เป็นทางบวก

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1

ไม่เห็นด้วย = 2

เห็นด้วย = 3

เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 4

สำหรับคำถามที่เป็นทางลบ

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 4
ไม่เห็นด้วย	= 3
เห็นด้วย	= 2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1

หมวดทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม มีข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จริยธรรม
ด้านสังคมจำนวน 11 ข้อ จริยธรรมด้านวิชาชีพเวชกรรมจำนวน 23 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

สำหรับข้อคำถามที่เป็นทางบวก

ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง	= 1
ไม่ควรกระทำ	= 2
ควรกระทำ	= 3
ควรกระทำอย่างยิ่ง	= 4

สำหรับคำถามที่เป็นทางลบ

ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง	= 4
ไม่ควรกระทำ	= 3
ควรกระทำ	= 2
ควรกระทำอย่างยิ่ง	= 1

การประเมินระดับคะแนนในหมวดความรู้เชิงจริยธรรม

เนื่องจากคะแนนของหมวดความรู้เชิงจริยธรรมเป็นแบบ Dichotomous คือ มีคะแนน
2 ประเภทได้แก่ 0 กับ 1 เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้นำคะแนนภาพรวมหมวดความรู้เชิงจริยธรรมเข้า
โปรแกรมการตัดเกรด เพื่อแบ่งเป็นระดับคะแนนดังนี้

- A หมายถึง ระดับดีมาก มีช่วงคะแนนร้อยละ 90 ขึ้นไป
- B หมายถึง ระดับดี มีช่วงคะแนนร้อยละ 80-89
- C หมายถึง ระดับปานกลาง มีช่วงคะแนนร้อยละ 70-79
- D หมายถึง ระดับพอใช้ มีช่วงคะแนนร้อยละ 60-69
- F หมายถึง ระดับต่ำ มีช่วงคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ 59

การประเมินระดับคะแนนในหมวดเจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรม

เนื่องจากคะแนนของหมวดเจตคติ และทักษะการรับรู้เชิงจริยธรรมเป็นแบบ Likert's scale ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเป็นระดับคะแนนดังนี้

- 1.00-1.50 หมายถึง มีจริยธรรมระดับพอใช้
- 1.51-2.50 หมายถึง มีจริยธรรมระดับปานกลาง
- 2.51-3.50 หมายถึง มีจริยธรรมระดับดี
- 3.51-4.00 หมายถึง มีจริยธรรมระดับดีมาก

นอกจากนี้ ยังมีการให้คะแนนความถูกต้องของคำตอบในแต่ละหมวด โดยจัดทำคู่มือการตอบแบบสอบถาม และใช้คำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- คำตอบที่อยู่ในช่วงเดียวกับคู่มือ จะได้ 1 คะแนน
- คำตอบที่ไม่อยู่ในช่วงเดียวกับคู่มือ จะได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคำตอบในแต่ละรายข้อไปเข้าโปรแกรมการตัดเกรด จัดเป็นอันดับคะแนนออกมา ดังรายละเอียดของเกณฑ์คะแนนในภาคผนวก

ในการตอบแบบสอบถาม กำหนดให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด โดยใช้ความคิดและความรู้สึกแรกในการตอบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือไปยังคณบดีและฝ่ายกิจกรรมนิสิต คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตั้งแต่เดือนมกราคม จนถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เป็นระยะเวลา 2 เดือน

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนัดเวลากับนิสิตแพทย์แต่ละชั้นปี
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามให้นิสิตแพทย์ทราบ
3. ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 45-60 นาที
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบ
5. ตรวจให้คะแนน และรวมคะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ สำหรับข้อมูลของนิสิตแพทย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติ Chi-square หาความสัมพันธ์ของตัวแปร และสถิติ T-Test และ ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลตามสมมติฐาน